

FÁBIÁN LÁSZLÓ

FOLYÓVÍZ - ALÁBUKÓ VADKACSAKKAL

... iiigen, tisztelt bíró úr, az - ugye - ezen a helyen kissé szokatlannak tetszik, hogy valaki, akit ide megidéztek, arról kezdjen fecsegni, milyen a víz, a folyó vize, amikor a negyvennapos monszun után megemelkedik, a híres keringő kékjéből átvált abba a moslékos okkerba, amelyen habfoltok, buborékcsoportok úsznak, uszadékfák feketéllnek, és a szigetpart füzei juhurai és nyárfái belelógatják friss-zöld lombzatukat abba a fertelembe, a pecások, ezek a rendíthetetlen egykedvűséggel makacs-kodó alakok följebb húzódnak, új állásokat igyekeznek kialakítani, ahol nem akad minden dobánál bokorba a zsinór, orrunkat, ruházatunkat, alatta a bőrünket átjárja az elűzhetetlen vízszag, s ahogy megtérnek otthonaikba, asszonyaik a kényszeredett szeretkezések izzadságán is átérzik azt a jellegzetes szagot és olyanak tetszik számukra, mintha valami döglött víziszörnnyel közösülnének, és - persze - olyan is, ázalagok egyesülése, méltánytalan és örökösen nedves hűvösség, szóval, amikor annyira följön a víz és még a közönyös vénasszonyoknak is föltűnik a robogó vonat ablakából, nos, engem lesújt ez a magas vízállás, hiába keresgélem kedvenc vadkacsáimat, sehol nem akad beléjük szemem a folyó megzavart levén, netán éppen fészüket telepítik-mentik át biztonságosabb helyre, mert kiderült, óvatlanul közel építették az eredeti szinthez, hiányzik az úzás közben ritmikusán rángatózó nyakuk, alábukásaik és a megszokott fejrázás a zsákmány megszerzése után, a nyelésnek ez a lázas öröme, sehol a récék, még a hangjuk sem, mindent fölold a szennyes áradat, a legjobb szándékokat is, én már az emelkedéskor azt látom, ami a visszahúzódás nyomában marad, az üledéket, az iszapfoltot a zöld fölületeken, a csíkot a parti fák törzsén, a fövényre kicsapódott törmeléket, a kövek zugaiba ragadt szemetet, ahogy egyszeriben szemembe ötlük a világ piszka, árad abból a jellegzetes vízszagból, ígérvény a megkeseredett jövőre, az elháríthatatlanul gyarapodó szunyogtelepekre, amelyek a késő őszi hidegig biztosítják az utánpótlást, és engem rettenetesen fölzaklat a folyónak ez a megváltozott állapota, akárha elvizenyősödnének az idegeim, egyszerre tör rám fáradtság és visszafoghatatlan mozgáskényszer, mintha az áradástól való félelem készítené folytonos menekésre, nem engedélyezne percnyi pihenést sem, holott nekem szükségem van nyugalomra, hiszen - tudják jól - táncos vagyok, láthattak a televízióban, ha ugyan néznek olykor műsort, a táncos csak nyugalmi helyzetben képes összeszedni a gondolatait, összpontosítani, végigjárni magában a következő lépéseket olyan tökéletesen, hogy

föllépéskor természetes automatizmusként hason, ilyenkor azonban, amikor orromba tódul a borzalmas vízszag, elvesztem koncentráció képességemet, a folytonos járási erőpróba teljesen igénybe vesz, képtelen leszek parancsolni izmaimnak, igen, bíró úr, tagadhatatlanul így van, valóságos küzdelem számomra, már-már azt mondtam: iszapbirkózás, ami ebben az esetben elveszitené a kifejezés metaforikusságát, az a különös magyarázat ötlük föl bennem, hogy az öngyilkosok, akik ilyenkor vízbe ölik magukat, mintegy harcra szállnak ezzel a nyilvánvaló elemi erővel, meg akarják fékezni, de hogyis az életet kívánják eldobni maguktól, csakhát alulmaradnak a küzdelemben, egészen alul, a víz alatt, mondhatni, amíg könnyebbre nem puffednek, én szintén észlelem ezt az önpusztító szembeszegülést, de tudom, úgysem győzhetek, inkább tehát menekülök, legyek minél távolabb, legyek elfoglalt és fáradt, csak a harci kedv ne buzogjon bennem, pedig annyira undorít az a szag, az a szín, az a sodrás, hogy szinte bármit megtennék ellene, igazán nehezemre esik józanul viselkednem, de attól ember az ember, hogy fékezi magát, uralkodik magán, próbálok nem tudomásul venni, mi történik a folyóval, nem dúdolgatni elhíresült keringőjét, nem kóstolgatni idegen neveit, próbálok erőnek erejével másra gondolni, ázalékidegeim azonban még így is borzolódnak, nem egyeznek bele döntésembe, hordják-viszik minden ízemig, minden porcikáimig a roncsoló-pusztító szagot, a renyhesható színt és bénító sodrást, ami teljességgel elárasztotta körülöttem a levegőt, sőt, időről időre esőföhlők alakjában egyre láthatóbban boltozódik fölém, kitörési kísérleteim sorra kudarcba fulladnak, megadom testemet, lelkemet a bolyongásnak, indulok a megnevezhetetlen semmibe, ami - természetesen - mára nekilódulás pillanatától valóság lesz, cirkálok mindig a partközeiben, és amikor véletlenül mégiscsak megpillantok két fémesen kéklő fejet, csinos kacsafőt a bokrok alján, ott, ahol a nyárfavirág elhasznált vattái úsznak a zagyva lé tetején, a későtavaszi lehetetlen tamponjai, kissé megnyugszom, tisztelt bíró úr, de csak addig, amíg a madarak el nem tűnnek szemem elől, kószálok tovább az árvízvédelmi töltésen, amit lekaszáltak, az aszott fűből serken már a sarjú, valahogy folyton egyfelé visz az utam: áll az a szakadt ház, frissen meszelték a falak, a cserép itt-ott hiányzik, a csatorna leszagatva, tornácoszlopok meredeznek befejezés, tető nélkül, az udvaron elképesztő rendetlenségben limlom, sehol egyetlen szál virág, noha az ember elvárná, egy ekkora udvaron legyen virág, mindössze egy csukható napozóágy, rajta vékonyka habszi-

vacs, időnként pedig egy nő, keskeny, de nem kacér kétrészes fürdőruhában, mindig hanyatt fekszik, folyvást ugyanaz a testhelyzet, mozdulatlan, akár nem is hallotta volna rádióban, televízióban, mekkora veszélynek teszi ki magát, az ibolyántúli sugárzás meg az ózonlyuk és a frászkarika, nem, őt nem érdekli, a legrekkenőbb déli napfényben is odamerészkedik, mintha legalább is rafinált trükkje volna a fenyegetés ellen, megőrjíti ez a felelőtlenség és a víz felől érkező tömény szag, legszívesebben ráripakodnék: befelé, a falak árnyékába, értelmetlen a kihívás, a sors pimasz birizsgálása, és rettenetes ez a sivár udvar még akkor is, ha időnként oda egyáltalán nem illő luxuskocsik tűnnek föl benne, amikre a nő rá sem hederít, természetesnek veszi, számára ott valószínűleg minden természetesnek látszik, meglehet: én szintúgy a töltésen, mert azt alig tudom elképzelni, hogy egyszer sem vett volna észre, neki azonban mindegy, amiben van némi igazság, nem hívott, nem küldött el, nem foglalkozott velem, akárha nem léteznék, a fölhek, amik az udvar fölött átvonulnak, több érdeklődést keltettek benne, mivel tőlük függ a napfürdőzése, megfigyeltem, amikor számít rá, hogy hosszabb időre takarják ki a napot, olyankor felcihelődik, bemegy a házba, visszatértek általában rágcstal valamit, amiről nem lehet kideríteni, micsoda, de még véletlenül sincs a kezében soha egy könyv vagy újság, talán nem tud olvasni, tehénkedik hanyatt, várja a napsugarak csiklandozását, én meg ügyetlenül lekecmergek a töltésről figyelve, nehogy valami ámokfutó kocsí alá keveredjem a forgalmas útesten, fölszállok az éppen érkező buszra, ilyenkor ritka az utas, akad ülőhely, ráadásul ablak mellett, nyugodtan báméskodhatom amíg bejutok a városba, át kell majd szállnom, vajon honnét bennem ez az eltökéltség, honnét a céltudatosság, ha célról sem tudok, ennek ellenére a kapucnis templomig zötykölődöm, akkor nyitják, a kövérkés barát a belső ajtó előtti rácsot babrálja, a talpsínt hajtogatja föl kétoldalt, koszosfehér cingulusa néha-néha a padló kövezetét söpri, barna csuháján minden mélyre hajolásnál elcsúszik az idétlenül hegyes kapucni, kissé szegényes, kopottas a templom barokkja, prizlik a márványos festés a falak féloszlopairól, és - ahogyan a világ összes templomában - itt is adományokat gyűjtenek az orgona fölújítására, méretes faperselybe kérik a pénzt bedobálni, az orgona szól, tiszta a hangja, aki játszik rajta, bizonyára jól ismeri, a lehető legtöbbet képes kihozni belőle, csupán azt nem értem, miért keveredtem én ide, semmi dolgom itt, ha csak az nem, hogy azt a vénasszonyt, aki hozzám lépett és megkérdezte, lesz-e gyóntatás, eligazítsam a sekrestye felé, ott láttam eltűnni a frátert, az öreglány oda is csoszogott, cipelte magával súlyos vétkéit, én meg addig ültem magamba roskadva, mígnem megtellett a templom, nem is figyeltem rá, alattomban történt az egész, az oltár előtti asztalnál, innét hátulról is jól kiveszem, korosabb barát végzi a szertartást, or-

nátusát a barna csuhára húzta föl, így még kövérebbnek látszik, ösztönösen bekapcsolódom a lelki gyakorlatba, mondom fönnhangon a szövegeket, fölállok, leülök a megfelelő helynél, elmerengek Pál apostol kedélyes szavain, amelyek az oltár fölül furakodnak hozzám, hallgatom és továbbgondolom, noha nem kalandozom el a liturgiától, önkéntelenül is késztetést érzek a részvételre, a fegyelmezett jelenlétre, bíró úr, ne mondja, kérem, hogy szószátyár vagyok, igenis, mindez a történethez tartozik, csak önök a végére, a csattanójára volnának kíváncsiak már az első pillanattól, amivel, sajnálom, nem szolgálhatok, különben is, azt kérte, mondjak el mindent töviről hegyire, én pontosan ezt cselekszem, nem járok olyan gyakran templomba, hogy ennek a mozzanatnak ne volna jelentősége, miként annak, hogy abba a templomba tértem be, ahol eddig sosem jártam, ki tudja ezt megmagyarázni? holott kizárólag ez lehetett a céltom, mert mise után fordultam vissza, ugyanúgy busszal, ahogyan errefelé, ugyanolyan kényelmesen is, csak hogy visszafelé a busz egy szakaszon a vízparton megy, megállói vannak, és az emelkedő víz látványa, a lehúzott ablakokon beáramló szaga, közelsége megint fölizgatott, átkozódtam, hogy így kísér ez a lelkiállapot, szidtam a kísértését, kémléltem az utasokat, kevesen voltak, vajon rájuk is hasonlóképpen hat-e a jelenség, de csak annyit tapasztaltam, hogy szemben velem, a kétüléses résznél, az ablak melletti székben egy túlfejlett idióta utazik korosabb nő társaságában, aki zsebkezdőjével törölgeti a báméskodó fiú kicsorduló nyálát, az ajka minduntalan lefittyedt a nagy érdeklődésben és nem vetett gátat a nyálnak, olykor nehéz szóformálással, akadozva kérdezett valamit útitársától, az megnyugtatta, ámbár én nem láttam igazán zaklatottnak, önmagamban jóval nagyobb feszültségeket észleltem, de még a nyálam sem csurgott, kis ideig hatalmába kerített az az iszonyattal elegy szánakozás, amely hasonló látványok esetében szokott rántelepülni, fölvettem magamnak a kérdést, bírnám-e türelemmel az ehhez hasonlatos csapást elviselni, ha úgy hozná a sors, rendre a tagadó válasznál kötöttem ki, bizonyosabban, mint valaha, pedig még forogtak fejemben az apostol szelíd igéi, nem csoda hát, hogy ismét elhódított a víz riadalma gyarlóságom elemzésétől, azon töprengtem, nevezhetem-e a víztől való irtózásomat egy neriopata ingerültségének, létezik-e ilyen tudományos megnevezése vagy csak kínomban akadtam rá, szenvedésem vagy szenvedésem - ezáltal föltehetőleg mindegy - terméke, a félelem ösvényvág magának a nyelvben, ráadásul nyomban a klasszikussal hetyegve, jelentkezik a kényszer a skatulyázásra, a névtelen megnevezésére, hátha általa csökkenthető a féktelen indulat, amely visszatalokodott a szívembe, és ott voltam újfent az árvíz ellen földöngölt töltésen, üresen tátongott az a semmirekellő udvar, értelmetlen lett volna kinn feküdnie a napozóágyon, ámbár az ágy állt a helyén, nap

viszont már nem volt, lecsúszott a fákon túlra, fénye éppen csak beszívargott az aranyló lombok alatt, a víz nehéz párája szabadabban görgött keresztül a kerteken, mint bármikor, fülem pattogott, halántékom megfeszült, gyomrom görcsbe rándult, lábam, az az izmos táncos lábam nem akart megtartani, a cipőm talpán át éreztem a lekaszált tarack kemény tarlójának szúrását, igyekeztem egyhelyben maradni, az út forgalma visszaesett arra a sűrűségre, amely ebben a napszakban indokolt, zörrent a ház hitvány ajtaja, lendületesen kivágódott és rögtön a nő jelent meg, ő csapta vissza, különlegesen vastag, szinte parókaszerű hajkoronája minden mozdulatára lebbent utána, szőke volt, de akárki rájöhetett, ilyen vastagszálú, tömör szőke haj nem létezik, festve van, méghozzá nem is tökéletesen, a fejbőr közelében már árnyékosabb, az eredeti szín sejlik, kezében kulcs zörgött, a vaskapu zárjába illesztette, de képtelen volt vele kinyitni, türelmetlenül kihúzta a zárból, annál is körülményesebben a kapu rácsain kinyúlva kívülről tuszkolta újból a zárba, nem ment valami könnyen, igen, látom, bíró úr, megkönnyebbült, hogy közelebb járok a tárgyhoz, de ne sürgessen, kérem, minden részletnek jelentősége van, és ne a nőre figyeljen csupán, hanem a víz tolakodására, nem győzöm hangsúlyozni, arra az elviselhetetlen hangra, amely a nő talpa alatt csikorgó kavics, a kulcszörgés és a kapunyikorgás vegyülékéből állt elő, visszakanyarított kézfeje kívülről feszegette a kulcsot, ott álltam, akár segíthettem volna neki, de nem próbálkoztam, az járt a fejemben, milyen elviselhetetlen perszóna lehet, a görcsös igyekezet, amivel a zárat kísérelte meg föltárlásra kényszeríteni, fejének állandó rándításai, hogy a szemébe hulló hajtömeget félre söpörje, a kapu kinyílt, engedett az erőszaknak, be is vágódott hatalmas csattanással, ez a nő semmit nem tud finoman csinálni, indult a buszmegállóba, az aszfaltozott járdaszigetre, közben gyakorta visszafordult, nem érzek-e a jármű, mert annak kötelessége érzekni, ha egyszer ő már kijött, egyik vállán divatos hátizsák lógott, másik karjával szélesen evezett a levegőben, mintha egyensúlyzavarai volnának, egész mozgása ilyen széles, szétszórt jelleget mutatott, kifejezetten ingerelt, mint a víz, amelynek - úgy tetszik - már a nyomását is érzékelttem, a járdaszigeten a menetrend-táblához rohant, böngészéséhez nem sok kedve lehetett, nőietlen, ormótlan léptekkel visszafordult, befutotta az aszfaltot, közben kihajladozott az úttest fölé, még mindig nem mozdultam, lebénított kibírhatatlan energikussága, közönségsége, amely egész lényét átjárta, mint a penészszag a nedves ártéri viskókat, az óráját is úgy nézte meg - a jobb karján viselte -, hogy öklét a magasba lökte, mint valami szolidaritási nagygyűlésen, hogy blúzának uja fölcsússzék, ezalatt a duzzadt, makrancos száj fintorokba torzult, a durva, férfias áll még előbbre ugrott, az alkony szürkülő selyme, árnyéka kiemelték a markáns arccsontokat, olyanok tetszett, mint egy germán istennő, szándékai-

ban, céljaiban, elképzeléseiben, vágyaiban megingathatatlanak, kíméletlenek minden akadállyal, gáttal, ellenállással szemben, alighanem a bulldog is eszembe jutott róla, azt viszont minden bizonyonnal hallucináltam, hogy léptei alatt reng a föld, repedések nyílnak a töltésben, a folyóból kicsapnak a sáros hullámok, áttörnek az árterületen, előntik egy épülő elegáns villa túlméretezett pincéjét, garázsát, a mélybe vezető betonúttal egyetemben, én ugyancsak szüntelenül az útra pislogtam, nem érzek-e megmentőként végre a busz és takarítja el ezt a szörnyeteget az utamból, aki vészt hoz a tájra, ahová lábát lecsapja, hátizsákjában biztosan a végzetet cipeli, szerettem volna, ha mielőbb eltűnik még a látóhatárról is, hiszen ő szintén erre vár nyughatatlanul föl-alá menetelve a megállóban, hogy mit - mikor? bíró úr, nem értem a kérdését, merő rágalom, pontosan ismerem a bajomat, hallhatta, tudományos nevet találtam rá, én vissza tudom fogni magamat, fegyelmezett ember vagyok, táncos, semmiképpen sem tekintem már magam meggondolatlan fiatalnak, aki lazaságokat engedne meg bármilyen összefüggésben is, úgy van, türelemmel kivártam, amíg meghallottam a busz jellegzetes hangját, láttam ahogyan fölbukkan a kanyarban, láttam beállni az előző megállóba, föl-villanni az irányjelzőt, a nő is észrevette, noha a meneteléssel nem hagyott föl, azt képzelhette, ekképpen sürgeti a járművet, dehogy, bíró úr, semmilyen gonoszság nem villant a fejemben, csendes ember vagyok, ha nem is felelnék meg az apostol igényeinek, nem tervelgettem, nem fontolgattam semmit, szándékaim kimerültek a nézelődésben, na jó, ha úgy véli, nevezhetjük inkább feszült figyelemnek, de érthető, beszámoltam róla alaposan, mekkora terhet ró rám a folyó állapota, mennyire izgatottá tett ennek a borzalmas nőszemélynek a viselkedése, szerintem az ilyet nem volna szabad emberek közé engedni, szabályokra szerintem szükség van, az a nő trampiságával képes lenne porrá zúzni egy nyáreleji hamvas alkonyatot, hogyhogy már nem? de igen, bíró úr, én csak tudom, én akadtam az útjába, nem ön, tényleg megviselt a közelsége minden egyes alkalommal, még ha nem is volt szoros testi közelség, úgy véltem, ő árasztja azt az elviselhetetlen vízszagot, amire panaszkodom, pedig ellentétének látszott mindennemű ázálékosságnak, nem, bíró úr, kikérem magamnak, rám nem mondhatja, hogy ázálék volnék, ez nem földi az igazságot, ez gorbosbaság, a folyó az oka, amely valójában átjárja ilyenkor pórusaimat, közegébe fojtja érzéseimet, szememben vizenyőként tükröződik, bokáim földagadnak, elkeserítően gyöngévé silányít, alig bírom mozgatni tagjaimat, nemhogy úgy csapkodni, mint az a nő, ugyan már bíró úr, honnét lett volna erőm, a bátorságról nem is szólva, az is végtelenül nehezre esett, sőt, egyenesen reménytelennek látszott, hogy a busz érkezéig odavonszoljam magam a megállóhoz, ám azt egyáltalán nem tudom megmagyarázni, miért kívántam újra buszra szállni...